

ORZECZNICTWO SĄDU NAJWYŻSZEGO

IZBA PRACY I UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

Zbiór urzędowy
tłoczony z polecenia
Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego

12
—
2025

Wolters Kluwer

ORZECZNICTWO SĄDU NAJWYŻSZEGO

IZBA PRACY I UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

Zbiór urzędowy
tłoczony z polecenia
Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego

12
—
2025

Wolters Kluwer

ORZECZNICTWO SĄDU NAJWYŻSZEGO

IZBA PRACY I UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

Zbiór urzędowy
tłoczony z polecenia
Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego

12 (611)

2025

**ZBIÓR URZĘDOWY
TŁOCZONY Z POLECENIA
PIERWSZEGO PREZESA SĄDU NAJWYŻSZEGO**

Opracowane do druku przez Kolegium Redakcyjne
Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych Sądu Najwyższego
na podstawie Zarządzenia Nr 173/2024 Pierwszego Prezesa
Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2024 r. w sprawie wydawania
urzędowych zbiorów orzeczeń Sądu Najwyższego

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
www.wolterskluwer.pl
czasopisma@wolterskluwer.pl
nr infolinii 801 044 545, prenumerata@wolterskluwer.pl
Skład i łamanie: Master, Łódź
Nakład: 450 egz.
ISSN 1732-2367

Spis treści

SPRAWY Z ZAKRESU PRAWA PRACY

115 – Uchwała z dnia 24 września 2025 r., III PZP 1/25	4
116 – Wyrok z dnia 3 grudnia 2024 r., I PSKP 33/22	45
117 – Wyrok z dnia 1 kwietnia 2025 r., II PSKP 50/23	65
118 – Wyrok z dnia 14 maja 2025 r., III PSKP 14/24	73
119 – Wyrok z dnia 17 czerwca 2025 r., I PSKP 15/25	84
120 – Wyrok z dnia 23 czerwca 2025 r., III PSKP 12/24	88

SPRAWY Z ZAKRESU UBEZPIECZEŃ SPOŁECZNYCH

121 – Wyrok z dnia 25 lutego 2025 r., I USKP 186/24	99
122 – Wyrok z dnia 14 maja 2025 r., III USKP 82/24	105
123 – Wyrok z dnia 21 maja 2025 r., I USKP 131/23	110
124 – Wyrok z dnia 23 czerwca 2025 r., III USKP 113/24	123
125 – Postanowienie z dnia 25 lutego 2025 r., III UZ 22/24	141

SPRAWY Z ZAKRESU PRAWA PRACY

115.

Uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego
z dnia 24 września 2025 r.,
III PZP 1/25

1. Uchylenie przez Sąd Najwyższy orzekający w składzie spełniającym wymogi sądu z art. 19 ust. 1 akapit drugi Traktatu o Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE C 202/16) wyroku zaskarżonego skargą nadzwyczajną i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania właściwemu sądowi (art. 91 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, Dz.U. z 2024 r. poz. 622) ma ten skutek, że postępowanie wszczęte w celu dochodzenia roszczenia należy uznać za niezakończone, co oznacza, że przedawnienie nie bieгло na nowo od daty uprawomocnienia się uchylonego wyroku (art. 295 § 2 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy, Dz.U. z 2025 r. poz. 277 ze zm.).

2. Skutku, o którym mowa w punkcie 1. uchwały, nie wywołuje wyrok Sądu Najwyższego – Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych wydany w składzie z udziałem choćby jednego sędziego powołanego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r. poz. 3), ponieważ należy uznać go za wyrok niebyły (nieistniejący) jako wydany przez sąd niespełniający wymogów sądu z art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej protokołem nr 2 (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.) i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP.

3. Sąd, któremu przekazano sprawę do ponownego rozpoznania – w przypadku uwzględnienia skargi nadzwyczajnej przez Sąd Najwyższy – Izbę Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych orzekający w składzie niespełniającym wymogów sądu z art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE – uznawszy taki wyrok Sądu Najwyższego za niebyły, stwierdza, że wyrok tego sądu nie został uchylony a postępowanie ze skargi nadzwyczajnej nie zostało zakończone. Sąd ten ma prawo uznać się za właściwy do rozpoznania tej skargi na zasadach wynikających z wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 19 listopada 2019 r. w sprawach połączonych C-585/18, C-624/18 i C-625/18 A.K. i in. (EU:C:2019:982).

Przewodniczący SSN Dawid Miąsik (sprawozdawca, uzasadnienie), SSN: Bohdan Bieniek (sprawozdawca), Jolanta Frańczak, Halina Kuryło, Piotr Prusinowski, Romualda Spyt, Krzysztof Staryk.

Sąd Najwyższy przy udziale Prokurator Prokuratury Krajowej Renaty Pawłowskiej w sprawie z powództwa Dariusza Ł., Stefana S. przeciwko B.P. S.A. w B.-B. o zapłatę odprawy i sprostowanie świadectwa pracy, po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 24 września 2025 r., zagadnienia prawnego przekazanego do rozstrzygnięcia powiększonemu składowi Sądu Najwyższego Izby Pracy i Ubezpieczeń Społecznych postanowieniem z dnia 22 stycznia 2025 r., III PZP 2/24:

Czy przez pojęcie zawarte w art. 295 § 2 Kodeksu pracy „dopóki postępowanie wszczęte w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia nie zostanie zakończone” należy rozumieć moment kończący postępowanie, którym jest dzień, w którym orzeczenie sądowe staje się prawomocne, czy też tym momentem jest dzień wydania orzeczenia przez sąd, który orzekał jako ostatni w sprawie

p o d j ą ł u c h w a ł e:

1. Uchylenie przez Sąd Najwyższy orzekający w składzie spełniającym wymogi sądu z art. 19 ust. 1 akapit drugi Traktatu o Unii Europejskiej (Dz. Urz. UE C 202/16) wyroku zaskarżonego skargą nadzwyczajną i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania właściwemu sądowi (art. 91 § 1 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym, Dz.U. z 2024 r. poz. 622) ma ten skutek, że postępowanie wszczęte w celu dochodzenia roszczenia należy uznać za niezakończone, co oznacza, że przedawnienie nie biegło na nowo od daty uprawomocnienia się uchylonego wyroku (art. 295 § 2 ustawy z dnia 26 czerwca 1974 r. Kodeks pracy, Dz.U. z 2025 r. poz. 277 ze zm.).

2. Skutku, o którym mowa w punkcie 1. uchwały, nie wywołuje wyrok Sądu Najwyższego – Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych wydany w składzie z udziałem choćby jednego sędziego powołanego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r. poz. 3), ponieważ należy uznać go za wyrok niebyły (nieistniejący) jako wydany przez sąd niespełniający wymogów sądu z art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, art. 6 ust. 1 Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., zmienionej następnie protokołami nr 3, 5 i 8 oraz uzupełnionej protokołem nr 2 (Dz.U. z 1993 r. Nr 61, poz. 284 ze zm.) i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP.

3. Sąd, któremu przekazano sprawę do ponownego rozpoznania – w przypadku uwzględnienia skargi nadzwyczajnej przez Sąd Najwyższy – Izbę Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych orzekający w składzie niespełniającym wymogów sądu z art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE – uznawszy taki wyrok Sądu Najwyższego za niebyły, stwierdza, że wyrok tego sądu nie został uchylony a postępowanie ze skargi nadzwyczajnej nie zostało zakończone. Sąd ten ma prawo uznać się za właściwy do rozpoznania tej skargi na zasadach wynikających z wyroku Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 19 listopada 2019 r. w sprawach połączonych C-585/18, C-624/18 i C-625/18 A.K. i in. (EU:C:2019:982)

oraz postanowił nadać uchwale moc zasady prawnej.

U z a s a d n i e n i e

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Bielsku-Białej (dalej także jako sąd pytający) postanowieniem z dnia 7 marca 2024 r., VI Pa 45/23, przedstawił Sądowi Najwyższemu w trybie art. 390 § 1 k.p.c. następujące zagadnienie prawne: Czy przez pojęcie zawarte w art. 295 § 2 k.p. „dopóki postępowanie wszczęte w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia nie zostanie zakończone” należy rozumieć moment kończący postępowanie, którym jest dzień, w którym orzeczenie sądowe staje się prawomocne, czy też tym momentem jest dzień wydania orzeczenia przez sąd, który orzekał jako ostatni w sprawie?

Zagadnienie to powstało w trakcie rozpoznawania przez Sąd Okręgowy apelacji od wyroku Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej z dnia 29 września 2023 r., V P 104/23, wydanego po ponownym rozpoznaniu sprawy na skutek uchylenia wyroku Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej z dnia 27 lutego 2018 r., V P 186/17, którym to wyrokiem oddalono powództwa Dariusza Ł., Stefana S. (powodowie). Wyrok Sądu pierwszej instancji został uchylony na mocy wyroku Sądu Najwyższego – Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych z dnia 13 kwietnia 2023 r., II NSNc 148/23. Wyrok ten został wydany na skutek wniesienia przez Prokuratora Generalnego z dniem 15 grudnia 2021 r. (data stempla pocztowego) skargi nadzwyczajnej.

W sprawie ustalono, że 22 sierpnia 2017 r. powodowie wnieśli pozwy przeciwko B.P. S.A. z siedzibą w B.-B. (pozwany), domagając się: 1) nakazania sprostowania świadectwa pracy w taki sposób, aby z pkt 3 tego świadectwa wynikało, że stosunek pracy został przez pracodawcę rozwiązany w wyniku art. 30 § 1 pkt 2 k.p. z zachowaniem okresu wypowiedzenia w związku z art. 42 § 3 k.p. w związku z art. 1 ustawy z dnia 13 marca 2003 r. o szczególnych zasadach rozwiązywania z pracownikami stosunków pracy z przyczyn niedotyczących pracowników, (jednolity tekst: Dz.U. z 2016 r. poz. 1474 ze zm.), 2) zasądzenia na rzecz powodów kwot: odpowiednio 12 120,34 zł brutto oraz 8565,01 zł brutto, stanowiących odpłaty pieniężne, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 16 sierpnia 2017 r. do dnia zapłaty.

Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej wyrokiem z dnia 27 lutego 2018 r. oddalił powództwo powodów, a także powództwa innych pracowników pozwanego oraz rozstrzygnął o kosztach postępowania. Odpis wyroku z uzasadnieniem doręczono pełnomocnikowi powodów w dniu 8 marca 2018 r. Orzeczenie to nie zostało zaskarżone przez powodów. Wyrok ten uprawomocnił się w zakresie ich dotyczącym z dniem 23 marca 2018 r.

Sąd Najwyższy – Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych wyrokiem z dnia 13 kwietnia 2023 r., II NSNc 148/23, uchylił ten wyrok w części oddalającej powództwa powodów i w tym zakresie przekazał sprawę Sądowi Rejonowemu w Bielsku-Białej do ponownego rozpoznania, a koszty postępowania wywołałego wniesieniem skargi nadzwyczajnej między stronami wzajemnie zniósł. Podstawę wydania wyroku kasatoryjnego stanowiło stwierdzenie, że uchylony wyrok

naruszał art. 1 ust. 1 Dyrektywy Rady Nr 98/59 WE z dnia 20 lipca 1998 r. w sprawie zbliżania ustawodawstw Państw Członkowskich odnoszących się do zwolnień grupowych (Dz.U. UE L 1998, nr 225, poz. 16) i zawierał rozstrzygnięcie sprzeczne w orzeczeniach Sądu Najwyższego wydanymi w tej sprawie w odniesieniu do innych pracowników pozwanego.

Podczas ponownego rozpoznawania sprawy przez Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej (V P 104/23), pozwana podniosła zarzut przedawnienia. Podniosła, że bieg terminu przedawnienia został przerwany przez powodów wniesieniem pozwu ale zaczął biec na nowo po uprawomocnieniu się wyroku Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej z dnia 27 lutego 2018 r. Dlatego roszczenia powodów przedawniły się 27 marca 2021 r. Skarga nadzwyczajna została zaś wniesiona 14 grudnia 2021 r., gdy roszczenie każdego z powodów było już przedawnione. Z kolei, zdaniem powodów, ich roszczenia nie przedawniły się. Uwzględnienie zarzutu przedawnienia oznaczałoby, że jakkolwiek skarga nadzwyczajna Prokuratora Generalnego wniesiona po upływie trzech lat (w sytuacji, gdy termin na wniesienie skargi to 5 lat od uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia) byłaby bezprzedmiotowa. Ponadto powodowie podnieśli, że zarzut przedawnienia jest sprzeczny z art. 8 k.p. Sąd Rejonowy, w wyniku ponownego rozpoznania sprawy, wyrokiem z dnia 29 września 2023 r., oddalił powództwa z uwagi na skutecznie podniesiony zarzut przedawnienia. W ocenie Sądu, od 23 marca 2018 r. biegł na nowo 3-letni termin przedawnienia roszczeń powodów wobec pozwanej, który upłynął z dniem 22 marca 2021 r., a więc przed wniesieniem skargi nadzwyczajnej przez Prokuratora Generalnego. Sąd ocenił, że nie wykazano żadnych okoliczności wyjaśniających przyczynę, ze względu na którą zarzut przedawnienia miałby być sprzeczny z zasadami współżycia społecznego.

Powodowie zaskarżyli wyrok Sądu Rejonowego z 29 września 2023 r. apelacją, zarzucając naruszenie art. 291 k.p. przez jego zastosowanie w związku z art. 115 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym (jednolity tekst: Dz.U. z 2021 r. poz. 154 ze zm., dalej jako uSN) przez przyjęcie, że skarga nadzwyczajna Prokuratora Generalnego została wniesiona po upływie 3 lat od wydania prawomocnego wyroku Sądu, co powoduje, że roszczenie powodów jest przedawnione w związku z art. 1 ust. 6 ustawy z dnia 30 marca 2021 r., (Dz.U. z 2021 r. poz. 611, zmieniającym uSN z dniem 2 kwietnia 2021 r.), który przewiduje 6-letni okres na złożenie skargi od prawomocnych orzeczeń kończących postępowanie w sprawie, oraz art. 125 § 1 k.c. przez jego niezastosowanie, albowiem roszczenie stwierdzone prawomocnym wyrokiem przedawnia się z upływem 6 lat. W odpowiedzi na apelację pozwana podniosła, że kwestię przedawnienia w całości reguluje Kodeks pracy, co oznacza, że art. 125 § 1 k.c. nie może znaleźć zastosowania w sprawie. Nadto, przepis ten (i równoważny przepis Kodeksu pracy dotyczący przedawnienia roszczeń pracowniczych) nie ma znaczenia dla sprawy, gdyż roszczenia powodów nie zostały stwierdzone prawomocnym orzeczeniem organu powołanego do rozstrzygnięcia sporów, gdyż Sąd Rejonowy roszczenia w całości oddalił. Ponadto, art. 115 § 1 uSN określa jedynie, że skarga nadzwyczajna od prawomocnych orzeczeń kończących postępowanie w sprawie, które uprawomocniły się po dniu 17 października 1997 r. może być wniesiona w okresie 6 lat od dnia

wejścia w życie uSN, a ustawa ta nie przewiduje żadnej regulacji szczególnej dotyczącej przedawnienia i nie odnosi się do terminów materialnoprawnych. Skoro ustawodawca nie uchwalił przepisów normujących zasady przedawnienia roszczeń na wypadek wniesienia skargi nadzwyczajnej, to, zdaniem pozwanej, należy przyjąć, że w tej kwestii zastosowanie mają przepisy ogólne.

Sąd Okręgowy ocenił, że w sprawie zasadnicze znaczenie ma wykładnia art. 291 § 1 w związku z art. 295 § 2 k.p., oraz odkodowanie pojęcia zawartego w art. 295 § 2 k.p. „dopóki postępowanie (...) nie zostało zakończone” w świetle wydania przez Sąd Najwyższy orzeczenia kasatoryjnego w wyniku uwzględnienia skargi nadzwyczajnej od prawomocnego wyroku Sądu pierwszej instancji. W ocenie Sądu, określenie momentu zakończenia postępowania to domena prawa procesowego. Jest to pojęcie wysoce nieprecyzyjne, bo nie odwołuje się do pojęć zdefiniowanych w procedurze cywilnej, takich jak wydanie orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie, czy też prawomocności tego orzeczenia. Ponadto Sąd stwierdził, że do tej pory nie zajęto stanowiska co do tego, jakie skutki wywołuje orzeczenie kasatoryjne Sądu Najwyższego wydane w wyniku uwzględnienia skargi nadzwyczajnej wobec prawomocnego wyroku w odniesieniu do ponownego rozpoczęcia biegu przedawnienia. Sąd przedstawił dwa możliwe zapatrywania. Zgodnie z pierwszym, momentem kończącym postępowanie w rozumieniu art. 295 § 2 k.p. jest dzień, w którym orzeczenie stało się prawomocne. Zgodnie z drugim, przez zakończenie postępowania należy rozumieć dzień wydania orzeczenia przez Sąd, który orzekał jako ostatni. Odnośnie do drugiego stanowiska Sąd ocenił, że prowadzi ono do trudnych do zaakceptowania wniosków – bieg przedawnienia rozpoczynałby się zanim powód uzyskałby możliwość podjęcia kroków zmierzających do wyegzekwowania wydanego wyroku, co pozostaje w sprzeczności z zasadą dwuinstancyjności. Niemniej, Sąd ocenił, że stanowisko to byłoby zgodne z celem i konstrukcją samej skargi nadzwyczajnej, podobnej do rewizji nadzwyczajnej, wskazując w tym zakresie na stanowisko wyrażone w wyroku Sądu Najwyższego z dnia 13 listopada 1969 r., III PRN 70/69 (OSNC 1970 nr 9, poz. 156), odnośnie do skutków uchylenia wyroku w wyniku rewizji nadzwyczajnej. Dodając, że skarga nadzwyczajna i odległy termin na jej wniesienie powodują niestabilność stosunków prawnych, jakie łączą strony i ingeruje w stabilność prawomocnych orzeczeń sądowych.

W toku postępowania przed Sądem Najwyższym Prokurator Prokuratury Krajowej w pisemnym stanowisku wniósł o podjęcie przez Sąd Najwyższy uchwały o następującej treści: „I. Przez pojęcie zawarte w art. 295 § 2 k.p. „dopóki postępowanie wszczęte w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia roszczenia nie zostanie zakończone” należy rozumieć moment kończący postępowanie, którym jest dzień, w którym orzeczenie staje się prawomocne. II. Jeżeli od prawomocnego orzeczenia może być wniesiona skarga nadzwyczajna, postępowanie wszczęte w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia roszczenia kończy się z dniem, w którym upływa termin do jej wniesienia. III. Jeżeli skarga nadzwyczajna zostanie wniesiona, postępowanie wszczęte w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia roszczenia kończy się z chwilą wydania orzeczenia, chyba że Sąd Najwyższy uchyli orzeczenie i sprawę przekaże do ponownego rozpoznania”.

Natomiast pełnomocnik strony pozwanej wniósł o udzielenie odpowiedzi na zadane pytanie prawne przez stwierdzenie, że pod pojęciem „dopóki postępowanie wszczęte w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia nie zostanie zakończone”, zawarte w art. 295 § 2 k.p., należy rozumieć dzień, w którym orzeczenie sądowe staje się prawomocne, nawet jeśli od tego orzeczenia wywiedziono skargę nadzwyczajną, w wyniku której wyrok uchylono z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania.

Postanowieniem z dnia 22 stycznia 2025 r., III PZP 2/24 (LEX nr 3820054) Sąd Najwyższy w składzie zwykłym postanowił na podstawie art. 390 § 1 zdanie drugie k.p.c. przekazać zagadnienie prawne do rozstrzygnięcia przez skład powiększony Sądu Najwyższego. W ocenie Sądu Najwyższego w składzie zwykłym, pytanie prawne Sądu drugiej instancji zostało sformułowane zbyt szeroko w stosunku do okoliczności tej sprawy i warunku niezbędności dla rozstrzygnięcia tej sprawy. Ustalenie znaczenia pojęcia „dopóki postępowanie wszczęte w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia nie zostanie zakończone” z art. 295 § 2 k.p. ma znaczenie dla rozstrzygnięcia tej sprawy w zakresie, w jakim dotyczy przypadku uchylenia prawomocnego wyroku sądu pierwszej instancji oddalającego powództwo o zapłatę w wyniku uwzględniania przez Sąd Najwyższy skargi nadzwyczajnej wniesionej przez Prokuratora Generalnego po upływie 3 lat od uprawomocnienia się tego wyroku. Natomiast ustalenie znaczenia pojęcia „dopóki postępowanie [...] nie zostanie zakończone” z art. 295 § 2 k.p. w sytuacji wydania lub uprawomocnienia się innych orzeczeń sądowych (na przykład orzeczenia sądu pierwszej instancji uwzględniającego powództwo pracownika o zapłatę, orzeczenia w przedmiocie odrzucenia pozwu czy umorzenia postępowania), wykracza poza wymóg niezbędności rozstrzygnięcia problemu prawnego dla rozpoznania apelacji w tej sprawie. Ponadto pytanie prawne sformułowano jako alternatywę rozłączną, co wskazuje na przyjęcie przez Sąd założenia, że „zakończenie postępowania” należy rozumieć jako moment, w którym orzeczenie sądu stało się prawomocne albo jako moment wydania orzeczenia przez sąd, który orzekał jako ostatni w sprawie. Takie założenie jest nieprecyzyjne. Nie można bowiem wykluczyć sytuacji, gdy moment wydania orzeczenia przez sąd, który orzekał w sprawie jako ostatni, jest jednocześnie momentem uprawomocnienia się orzeczenia (na przykład wydanie orzeczenia przez sąd drugiej instancji). Dodatkowo, wątpliwe z perspektywy celów art. 390 k.p.c. jest posłużenie się w pytaniu prawnym kryterium „momentu wydania orzeczenia przez sąd, który orzekał jako ostatni w sprawie”. Kryterium to nie jest jednoznaczne, gdyż *in casu* momentem wydania orzeczenia przez „sąd, który orzekał jako ostatni w sprawie” – do czasu uwzględnienia skargi nadzwyczajnej – był dzień wydania wyroku przez Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej czyli 27 lutego 2018 r.; z kolei z perspektywy momentu rozpoznania zagadnienia prawnego – dzień 29 września 2023 r. (moment wydania wyroku przez Sąd Rejonowy w Bielsku-Białej po ponownym rozpoznaniu sprawy). Powyższe uwagi prowadziły Sąd Najwyższy w składzie zwykłym do wniosku o konieczności ograniczenia odpowiedzi na pytanie prawne odpowiednio do problemu prawnego, który jest niezbędny dla rozstrzygnięcia tej sprawy, a mianowicie, czy zgodnie z art. 295 § 2 k.p. przerwany

wniesieniem pozwu bieg przedawnienia roszczenia zaczyna biec na nowo w momencie zakończenia postępowania orzeczeniem sądu pierwszej instancji oddalającym powództwo pracownika, jeżeli orzeczenie to zostało następnie uchylone przez Sąd Najwyższy na skutek uwzględnienia skargi nadzwyczajnej wniesionej przez Prokuratora Generalnego po upływie 3 lat od jego uprawomocnienia?

Na wstępie należy jednak odpowiedzieć na pytanie, czy skutek przewidziany w art. 295 § 2 k.p. – rozpoczęcie biegu przedawnienia na nowo po przerwie – następuje w sytuacji zakończenia postępowania orzeczeniem oddalającym powództwo o zasądzenie roszczenia. W odniesieniu do tego problemu Sąd Najwyższy w składzie zwykłym zwrócił uwagę, że wyrażane było stanowisko doktryny, zgodnie z którym prawomocne orzeczenie sądu pierwszej instancji oddalające powództwo, o ile było błędne, skutkuje rozpoczęciem na nowo biegu przedawnienia przerwanego wniesieniem pozwu. Wynika z tego, że nadal istnieje przedmiot przedawnienia – roszczenie w sensie materialnym – pomimo rozstrzygnięcia sądu o oddaleniu powództwa o zasądzenie tego roszczenia. W doktrynie prawa cywilnego można też spotkać odmienne stanowisko odnośnie do stosowania art. 124 § 2 k.c. w przypadku, gdy postępowanie kończy się wyrokiem oddalającym powództwo. Wychodzi ono z założenia, że podstawową przesłanką zaistnienia skutków materialnoprawnych sądowego dochodzenia roszczeń jest istnienie dochodzonego roszczenia; w przeciwnym razie brak przedmiotu, którego skutki te miałyby dotyczyć. Wobec czego stwierdza się, że zakończenie postępowania wyrokiem oddalającym powództwo z powodu jego bezzasadności nie wywoła żadnych skutków materialnoprawnych (Z. Klafkowski, *Przedawnienie w prawie cywilnym*, Warszawa 1970, s. 110; K. Goner [w:] *Kodeks pracy. Komentarz*, L. Florek (red.), Warszawa 2017, komentarz do art. 295, pkt 9, za: W. Berutowicz, *Znaczenie prawne sądowego dochodzenia roszczeń*, Warszawa 1966, s. 141).

Sąd Najwyższy w składzie zwykłym odwołał się także do argumentacji Sądu Najwyższego przedstawionej w uzasadnieniu uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 5 maja 1988 r., III PZP 11/88 (OSNC 1989 nr 1, poz. 3), której nadano moc zasady prawnej. Sąd Najwyższy orzekł, że upadek zabezpieczenia dokonanego w postępowaniu karnym (art. 248–250 i 252 k.p.k.) nie niweczy materialnoprawnych skutków przerwy biegu przedawnienia wywołanego zabezpieczeniem w rozumieniu art. 295 k.p. Tezę tę uzasadnił, wskazując na zasadę, że z samej swej istoty zabezpieczenie roszczenia odszkodowawczego, jako instytucja prawa procesowego, nie ma wpływu na zagadnienie natury materialnoprawnej, do jakich należy instytucja przedawnienia. Zasada ta doznaje kilku wyjątków wówczas, gdy prawo materialne z zabezpieczeniem roszczenia odszkodowawczego, a więc z instytucją prawa procesowego, łączy skutki natury materialnoprawnej.

Odnosząc powyższe wypowiedzi do analizowanego zagadnienia prawnego – wykładni art. 295 § 2 k.p. – przyjęcie założenia, że konsekwencją wydania wyroku oddalającego powództwo z powodu jego bezzasadności jest skutek materialnoprawny w postaci nieistnienia roszczenia objętego orzeczeniem – a więc brak przedmiotu przedawnienia, prowadziłyby do wyprowadzenia skutków material-

naprawnych z treści czynności procesowej (orzeczenia rozstrzygającego spór co do istoty przez oddalenie powództwa), pomimo że taki skutek materialnoprawny nie wynika z art. 295 § 1 i 2 k.p. Skutek materialnoprawny przerwy biegu przedawnienia, przewidziany w art. 295 § 1 pkt 1 k.p., oraz skutek materialnoprawny rozpoczęcia biegu przedawnienia na nowo, przewidziany w art. 295 § 2 k.p., nie zostały uzależnione od treści rozstrzygnięcia orzeczenia sądowego wydanego w wyniku wniesienia pozwu, ale od faktu procesowego zakończenia postępowania wszczętego jedną z czynności wymienionych w art. 295 § 1 pkt 1 k.p. Uwzględniając powyższe argumenty, na pytanie, czy zakończenie postępowania orzeczeniem oddalającym powództwo z powodu jego bezzasadności skutkuje rozpoczęciem na nowo biegu tego samego (3-letniego) terminu przedawnienia w odniesieniu do roszczenia objętego oddalonym powództwem, należy w ocenie Sądu Najwyższego w składzie zwykłym udzielić odpowiedzi twierdzącej.

W tym kontekście – zdaniem Sądu Najwyższego w składzie zwykłym – powstaje kwestia, czy uchylenie prawomocnego wyroku sądu pierwszej instancji oddalającego powództwo, na skutek uwzględniania skargi nadzwyczajnej Prokuratora Generalnego, uchyla skutek materialnoprawny tego wyroku, jakim jest rozpoczęcia na nowo biegu przedawnienia roszczenia (objętego rozstrzygnięciem tego wyroku)? Sąd Najwyższy w składzie zwykłym przypomniał, że z art. 89 § 2 uSN wynika, że ogólnym celem skargi nadzwyczajnej jest „zapewnienie zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej”. W tym celu skarga nadzwyczajna została ukierunkowana na uchylenie prawomocnych orzeczeń sądu powszechnego lub wojskowego, które naruszają zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji RP, lub w sposób rażący naruszają prawo przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie lub zachodzi oczywista sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego. Zestawiając powyższe cele skargi nadzwyczajnej z art. 295 § 1 pkt 1 k.p., powstaje wątpliwość, czy wniesienie skargi nadzwyczajnej stanowi czynność procesową, o której mowa w art. 295 § 1 pkt. 1 k.p., która wywołuje skutek materialnoprawny w postaci przerwy biegu przedawnienia roszczenia – to jest czynność przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia. Z uwagi na odwołanie się w uzasadnieniu projektu uSN wprost do instytucji rewizji nadzwyczajnej (Sejm VIII kadencji, druk sejmowy nr 2003, uzasadnienie projektu s. 6), Sąd Najwyższy zwrócił uwagę, że w przypadku skutków rewizji nadzwyczajnej, głównym źródłem wątpliwości była okoliczność, że bezpośrednim celem rewizji nadzwyczajnej nie było dochodzenie przysługującego stronie świadczenia, ale ostateczna kontrola legalności roszczenia sądowego. Nie można jednak na tej podstawie odmówić rewizji nadzwyczajnej także charakteru czynności zmierzającej bezpośrednio do dochodzenia roszczenia – naturalnie w przypadkach, w których charakter sprawy i cel rewizji uzasadniają tego rodzaju wnioski. Powyższe rozważania dotyczące skutku materialnoprawnego wniesienia skargi nadzwyczajnej na bieg przedawnienia nie będą jednak miały wpływu na rozstrzygnięcie tej sprawy z tego powodu, że skarga nadzwyczajna została wniesiona przez Prokuratora Generalnego po upływie biegu

przedawnienia (oczywiście przy założeniu, że przedawnienie zaczęło biec na nowo z zakończeniem postępowania prawomocnym wyrokiem Sądu pierwszej instancji oddalającym powództwa).

Granice czasowe dopuszczalności wniesienia skargi nadzwyczajnej określa art. 89 § 3 oraz 115 uSN. Z przepisów tych nie wynika, aby granice czasowe dopuszczalności wniesienia skargi nadzwyczajnej ustawodawca powiązał z upływem biegu przedawnienia roszczenia, co do którego rozstrzygnięto prawomocnym orzeczeniem sądu, zaskarżonym następnie skargą nadzwyczajną. Dla poszukiwania skutków materialnoprawnych orzeczenia Sądu Najwyższego uchylającego prawomocne orzeczenie sądu powszechnego w wyniku uwzględnienia skargi nadzwyczajnej, celowa jest analiza art. 89 § 4 oraz art. 115 § 2 uSN. Obydwa przepisy przewidują możliwość wydania przez Sąd Najwyższy, zamiast uchylenia albo zmiany zaskarżonego wyroku, orzeczenia stwierdzającego wydanie zaskarżonego orzeczenia z naruszeniem prawa. Możliwość ta, która nie jest obowiązkiem Sądu Najwyższego orzekającego w sprawie skargi nadzwyczajnej, aktualizuje się, gdy zaskarżone orzeczenie wywołało nieodwracalne skutki prawne, w szczególności jeżeli od dnia uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia upłynęło 5 lat, a także jeżeli uchylenie tego orzeczenia naruszałoby międzynarodowe zobowiązania Rzeczypospolitej Polskiej. Próbuąc wyprowadzić ogólne wnioski z analizy tych regulacji prawnych, stosując reguły wykładni językowej, można stwierdzić, po pierwsze, że ustawodawca upływ czasu liczony od momentu uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia traktuje w kategoriach wywołania przez to orzeczenie nieodwracalnych skutków prawnych. Po drugie, że upływ okresu krótszego niż 5 lat od momentu uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia nie wyklucza oceny, że zaskarżone orzeczenie wywołało nieodwracalne skutki prawne. Po trzecie, że ostateczną ocenę i decyzję, czy zaskarżone orzeczenie z uwagi na upływ czasu wywołało nieodwracalne skutki prawne oraz czy okoliczność ta uzasadnia odstępianie od uchylenia zaskarżonego wyroku i ograniczenie się do stwierdzenia jego wydania z naruszeniem prawa, pozostawiono Sądowi Najwyższemu rozpatrującemu skargę nadzwyczajną. Po czwarte, skoro Sąd Najwyższy może uchylić orzeczenie zaskarżone skargą nadzwyczajną, niezależnie od tego czy wywołało ono nieodwracalne skutki prawne – jakiegokolwiek skutki prawne bez rozróżnienia na skutki procesowe czy materialnoprawne – to wydaje się, że zamiarem ustawodawcy było powiązanie z czynnością procesową uwzględnienia skargi nadzwyczajnej i uchylenia zaskarżonego orzeczenia również skutków w zakresie prawa materialnego. W przeciwnym razie ustawodawca przewidziałaby, że w wyniku uwzględnienia skargi nadzwyczajnej Sąd Najwyższy mógłby wydać wyłączenie orzeczenie stwierdzające wydanie zaskarżonego orzeczenia z naruszeniem prawa.

Kolejny przepis uSN – art. 95 pkt 1 – przewiduje, że w postępowaniu w sprawie ze skargi nadzwyczajnej w zakresie nieuregulowanym w uSN do spraw cywilnych stosuje się odpowiednio niektóre przepisy dotyczące skargi kasacyjnej – w tym art. 398¹⁵ i 398¹⁶ k.p.c., a przez odwołanie w tych przepisach – również art. 415 k.p.c. Artykuł 415 k.p.c. przewiduje z kolei, że w przypadku uchylenia wyroku lub jego zmiany, sąd na wniosek skarżącego w orzeczeniu kończącym postępowanie

w sprawie orzeka o zwrocie spełnionego lub wyegzekwowanego świadczenia lub o przywróceniu stanu poprzedniego. Przywołanie tej regulacji w ramach analizowanego zagadnienia (skutki materialnoprawne uchylenia orzeczenia sądu pierwszej instancji oddalającego powództwo w wyniku uwzględnienia skargi nadzwyczajnej) jest uzasadnione o tyle, że regulacja ta świadczy o zamiarze ustawodawcy, aby z czynnością procesową uchylenia prawomocnego orzeczenia w wyniku uwzględnienia skargi nadzwyczajnej wiązać skutki materialnoprawne.

Powyższe wnioski z wykładni art. 89 § 4 oraz art. 115 § 2 oraz art. 95 pkt 1 uSN mogłyby uzasadniać tezę, że orzeczenie Sądu Najwyższego uchylające prawomocne orzeczenie sądu pierwszej instancji, z którym to orzeczeniem sądu pierwszej instancji art. 295 § 2 k.p. wiąże skutek w postaci rozpoczęcia na nowo biegu przedawnienia roszczenia, wywołuje nie tylko skutki procesowe (uchylenie zaskarżonego orzeczenia i ponowne rozpoznanie sprawy), ale również skutki materialnoprawne – a mianowicie uchyla skutek w postaci rozpoczęcia biegu przedawnienia roszczenia stanowiącego przedmiot zaskarżonego, a następnie uchylonego przez Sąd Najwyższy orzeczenia, a w konsekwencji uchyla również skutek upływu okresu przedawnienia liczonego do uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia w postaci nabycia przez dłużnika uprawnienia do podniesienia zarzutu przedawnienia. Do analogicznych wniosków, mogłaby prowadzić lektura wyroku Sądu Najwyższego z dnia 13 listopada 1969 r., III PRN 70/69 oraz głos aprobowanych do tego wyroku (głos M. Jędrzejewskiej, *Głos do orzeczenia Sądu Najwyższego z dnia 13 listopada 1969 r., III PRN 70/69*, Państwo i Prawo, 1970 nr 12, s. 1035–1039; A. Szpunar, W. Wanatowska, *Przegląd Orzecznictwa Sądu Najwyższego w zakresie prawa cywilnego materialnego za II półrocze 1970 r.*, Nowe Prawo 1971 nr 6, s. 900 oraz W. Siedlecki, *Przegląd orzecznictwa Sądu Najwyższego (Prawo procesowe cywilne – II półrocze 1970)*, Państwo i Prawo, 1971 nr 7, s. 135). Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 13 listopada 1969 r. orzekł, że: i) z chwilą uchylenia na skutek rewizji nadzwyczajnej prawomocnego wyroku, sprawę należy uznać za nieukończoną, a bieg terminów przedawnienia za przerwany z chwilą wytoczenia powództwa (art. 123 § 1 k.c.); ii) przedawnienie nie rozpoczyna w tym wypadku biec na nowo, dopóki postępowanie nie zostanie zakończone. W uzasadnieniu wyroku wskazano, że dopuszczalność uwzględnienia rewizji nadzwyczajnej po upływie określonego czasu od uprawomocnienia się zaskarżonego wyroku regulują przepisy proceduralne, w szczególności art. 421 § 2 k.p.c. Rewizja nadzwyczajna ulega oddaleniu, gdy została złożona po upływie sześciu miesięcy od uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia, chyba że orzeczenie to narusza interes PRL. W razie istnienia tej ostatniej podstawy, Sąd Najwyższy uchyla zaskarżony wyrok bez względu na upływ terminu. Terminy prawa materialnego nie mają tu zastosowania. Dalej Sąd Najwyższy wskazuje, że terminy prawa materialnego mogą mieć znaczenie tylko przy merytorycznym rozpoznaniu sprawy. Jednakże z chwilą uchylenia prawomocnego wyroku sprawę należy uznać za nieukończoną, a bieg terminów przedawnienia za przerwany z chwilą wytoczenia powództwa (art. 123 § 1 k.p.c.), a przedawnienie nie rozpoczyna w tym wypadku biec na nowo, dopóki postępowanie nie zostanie zakończone (art. 124 § 2 k.c.). W głosie do tego wyroku M. Jędrzejewska wyjaśnia, że rewizja nadzwyczajna to

środek judykacyjny rozpoczynający postępowanie, które nie stanowi dalszego ciągu postępowania zakończonych zaskarżonym orzeczeniem, jest postępowaniem pozainstancyjnym. Jego wynik może jednak prowadzić do kontynuacji uprzednio zakończonych postępowania w sprawie w razie uchylenia zaskarżonego orzeczenia kończącego postępowanie (M. Jędrzejewska, *Glosa ...*, s. 1036). Glosatorka, wyjaśnia dalej, że z momentem uchylenia zaskarżonego orzeczenia nie można już przyjmować, że postępowanie toczące się uprzednio zostało zakończone, wraca ono do stanu sprawy toczącej się i może zostać ponownie zakończone albo orzeczeniem Sądu Najwyższego albo orzeczeniem innego sądu. Uchylenie w drodze rewizji nadzwyczajnej prawomocnego orzeczenia powoduje, że czasokres zawarty pomiędzy jego wydaniem a uchyleniem staje się dla toku procesu nieistotny. W konsekwencji, zdaniem glosatorki, bieg terminów prawa materialnego nie mógł się w tym czasie skutecznie rozpocząć, ponieważ postępowanie nie zostało jeszcze zakończono i nie ma znaczenia, czy w czasie pomiędzy pierwotnym zakończeniem postępowania a uchyleniem prawomocnego orzeczenia upłynął termin prawa materialnego uniemożliwiający skuteczne dochodzenie roszczeń, czy też nie.

W ocenie Sądu Najwyższego w składzie zwykłym, prawidłowość i aktualność powyższych konstatacji mogą wywoływać wątpliwości spowodowane znacznymi różnicami między rewizją nadzwyczajną a skargą nadzwyczajną. Instytucję rewizji nadzwyczajnej zniesiono w 1996 r. i zastąpiono kasacją (ustawa z dnia 1 marca 1996 r. o zmianie Kodeksu postępowania cywilnego, Dz.U. Nr 43, poz. 189 ze zm.) Stosownie do uchylonego wówczas art. 417 k.p.c., od każdego prawomocnego orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie Minister Sprawiedliwości oraz inne wymienione w tym przepisie organy mogli złożyć rewizję nadzwyczajną – jeżeli orzeczenie rażąco naruszało prawo lub interes Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (od 1990 r. – Rzeczypospolitej Polskiej). Przyjmowano, że naruszenie prawa jest rażące wtedy, gdy w jego następstwie powstają skutki niemożliwe do aprobaty w świetle wymagań praworządności, czy też powodujące niemożność akceptacji zaskarżonego orzeczenia jako aktu wydanego przez organ praworządnego państwa. Relewantne znaczenie ma to, że termin do wniesienia rewizji nadzwyczajnej wynosił sześć miesięcy od dnia doręczenia prawomocnego orzeczenia.

Ustawa z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym weszła w życie 3 kwietnia 2018 r. W art. 3 przewidziano utworzenie w Sądzie Najwyższym dwóch nowych izb: Izby Dyscyplinarnej (ID) oraz Izby Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych (IKNiSP). W art. 89–95 wprowadzono do polskiego systemu prawnego skargę nadzwyczajną, rozpoznawaną wyłącznie przez IKNiSP. Artykuł 89 § 1 uSN określał, że jeżeli jest to konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego dla zapewnienia zasad sprawiedliwości społecznej, od prawomocnego orzeczenia sądu powszechnego lub sądu wojskowego kończącego postępowanie w sprawie może być wniesiona skarga nadzwyczajna, o ile: 1) orzeczenie narusza zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji lub 2) orzeczenie w sposób rażący narusza prawo przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie, lub 3) zachodzi oczywista sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowo-